

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtlet v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisil se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Rudarji! Volilci v Hrastniku in Trbovljah!

Samo še nekaj dni nas loči od važne odločitve. Pred durmi je 13. juni, ko boste volili poslanca za državni zbor. Glasovi delavstva bodo odločevali, kako se bo gospodarilo prihodnjih šest let. Kajti predstoječe volitve se vršijo v znamenju boja meščanskih strank proti socialni demokraciji. Vlada je zato razpustila državni zbor, ker bi rada zmanjšala število socialnodemokratskih poslancev, da si tako zagotovi zanesljivo večino, ki bo brezpogojno glasovala za nove indirektno davke. Vlada namreč potrebuje novih davkov, ker so se to leto tako ogromno zvišali vojaški izdatki. Desetletja in desetletja čaka delavstvo na socialno zavarovanje, ki naj bi našim starčkom, vdovam in sirotam omogočilo na stara leta vsaj tako življenje, da jim ne bi trebalo od hiše do hiše beračiti in tako rekoč na cesti glada umirati. Ali delavstvo bo najbrž še dolgo moralo zaman čakati na uresničenje te svoje najsrčnejše želje. Kajti vlada za delavce, starčke in siromake nima denarja. Edina skrb avstrijske vlade in meščanskih strank, to je militarizem. Za puške, za nove barke in kanone so avstro-ogrške delegacije dovolile v zadnjem svojem zasedanju nad 500 milijonov kron. In vsa znamenja kažejo, da je to samo začetek, da hoče vlada izdatke za vojaške potrebe leto za letom sukcesivno zvišati. Med tistimi, ki so brez ozira na bedo in revščino ljudstva glasovali z navdušenjem za 500 milijonov vojaških izdatkov, se je nahajal tudi zastopnik in voditelj slovenske klerikalne stranke dr. Ivan Šušteršič. Rekel je celo, da je vlada še premalo zahtevala, ker bi menda najraje videl, da bi bila cela Avstrija ena sama kasarna! . . . Za to nesramnost je seveda odgovorna cela slovenska klerikalna stranka. Sicer se je pa tudi naš bivši poslanec dr. Benkovič na shodu v Blanci izjavil, da je bil za kanone in da tudi bo. Sedaj pa kaže vse, da se hočejo slovenski klerikalci v prihodnjem državnem zboru pridružiti vladni večini, to je tisti večini, ki bo vsled velikanskih vojaških izdatkov sklepala nove davke ter jih seveda v obliki novih indirektnih davkov zvalila na ramena najrevnejših slojev. Volilci! Imejte pred očmi, da je slovenski klerikalizem sploh vsega zmožen in ravnajte se po tem 13. junija!

Draginja, ki so jo nemški krščanski socialci najboljši prijatelji naših klerikalcev, imenovali socialno-demokratski „švindl“, je dosegla strašno višino in bo sedaj vsled novih izdatkov seveda še znatno narasla. Vse, kar potrebujete za življenje, najnujnejše življenske potrebščine so za polovico dražje. Ta žalostni položaj, v katerem se nahajate, pa se ne more pripisovati kakim nesreči, n. pr. slabi letini, temveč je posledica vladne politike in meščanskih strank, ki sedaj beračijo za vaše glasove. Saj je priznal dosedanji vaš poslanec in sedanji „katoliški“ kandidat dr. Benkovič, da je zastopal tiste, ki kaj imajo in bo to tudi v prihodnje, ako bo izvoljen. Vse meščanske stranke so sklenile v državnem zboru carinski tarif, ki poteče tekom poslovne dobe prihodnjega parlamenta. Ta carinski tarif je povzročil sedanjo draginjo na kruh in meso in druge življenske potrebščine. Dosedanja politika meščanskih strank v državnem zboru vas je obsodila v pravem pomenu besede na stradanje! Na vas

in vaše potrebe se vlada in meščanske stranke sploh nikdar ozirale niso. Poznajo vas samo takrat, kadar so volitve takrat se vam prilizujejo seveda na vse mogoče načine, samo da bi jim s svojimi glasovi pomagali zopet na konja . . .

Volilci! Rudarji!

Kapitalizem vas vedno bolj odira. Ali vas ne izkorišča od dne do dne huje? Izročeni ste mu brez močne organizacije takorekoč na milost in nemilost, vedno ceneje morate prodajati svojo delovno moč v prid njegovega dobička. Da, da, to, kar sta pred desetimi leti producirala dva rudarja, mora danes en sam. Z vsemi industrialnimi delavci se godi tako. Kjer so n. pr. na železnici bili poprej trije, mora danes en sam opravljati isto delo. Delavca se priganja pri delu, da mu je obupati. Pa oglejte si nasprotno stran. Ali se nista nastavila za tisto delo, ki ga je opravljal svoječasno eden delovodja, danes dva? Da, in še več takih slučajev bi lahko navedli. Meščanska politika zadnjih štirih let je bila politika v smislu strogo razrednega interesa! Kapitalistični zastopniki so naravno vedno za kapitaliste. Prihodnjih šest let se bo treba braniti proti novim indirektnim davkom, ki nam podražujejo naša živila. Zboljšati bo treba carinski tarif, to se pravi, treba bo odpraviti vse nepotrebne carine na življenske potrebščine. Treba bo nadalje korenite regulacije davkov. Namesto sedanjega davka bo treba vpeljati progresivni in dohodninski davek sorazmerno dohodkom. Volilci! Socialna demokracija je brezobzirna zastopnica vseh revnih slojev, torej tudi rudarjev. Borila se bo za zboljšanje zakonodajstva za rudarje. Vsi, že v starem parlamentu predloženi predlogi v korist rudarjev se bodo obnovili. Rudarji morajo biti deležni socialnega zavarovanja, odpraviti se mora starokopitni zakon za bratovske skladišnice.

Kdor hoče, da se kapitalistični nameni in naklepi ljudskih sovražnikov zavrnejo, ta naj glasuje za socialno-demokratsko stranko. — Naš kandidat za laški, sevniški in brežiški okraj je

Melhijor Čobal,

vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.

Kdo ima korist na draginji mesa?

Ako socialni demokratje pravimo, da je zaprtje mej za slovensko ljudstvo škodljivo in če sploh nasprotujemo vsakršni oderuški agrarni politiki, potem nas slovenski klerikalci dolže, da smo sovražniki kmeta, da ga hočemo uničiti in pregnati z njegove rodne grude in kolikor je še takih agrarno klerikalnih fraz. Ker nikakor ne moremo soglašati s politikom, ki donaša koristi samo veleposestniškemu oderuhom, pa pridejo in kličejo: „Poglejte jih socialne demokrate, oni pravijo, da je kmet največji oderuh.“ Seveda je to čisto navadno klerikalno obrekovanje, ki ima samo ta namen, da nahujska malega kmeta proti delavcu. Pravijo, da naš kmet ne more živeti, če se naš trg odpre tuji živini in tujemu mesu. Poglejmo malo, če je to res tako!

Statistika kmetij iz leta 1902. nam daje jako dragocene podatke, kako se živino razdeljuje na bajtarje in male kmete, na velike kmete in veleposestnike. Kmetije, ki se sploh pečajo z živinorejo, so se sledeče razdelile:

718.500 takih „kmetij“, ki imajo manj kot 2 hektarja zemlje.

715.610 malih kmetov z 2 do 5 hektarjev zemlje.

595.932 srednjih kmetov s 5 do 20 hektarjev zemlje.

136.357 velikih kmetov z 20 do 100 hektarjev zemlje.

12.101 veleposestnikov, ki imajo nad 100 hektarjev zemlje.

Potem se je konstatiralo, da pridejo povprečno:

na eno tako „kmetijo“ pod 2 hektarjema 1 do 2 govedi;

na enega malega kmeta 2 do 3 govedi;

na enega srednjega kmeta 5 do 6 govedi;

na enega velikega kmeta 13 do 14 govedi;

na enega veleposestnika 56 do 57 govedi.

Največji del vseh poljedelskih obratov tvorijo takozvani bajtarji ali kajzarji in pa mali kmetje. Ti tvorijo skupaj 1,434.110 poljedelskih ali kmetijskih obratov, precej natančno dve tretjini izmed vseh! V teh obratih pa najdemo povprečno samo 1 do 3 govedi. Imajo-li sedaj ti mali kmetje kak interes na tem, da je cena živini prav visoka? Seveda se tudi malemu kmetu dobro zdi, če za tele, ki ga proda, dobi čim največ; pa kako malenkosten je ta dobiček v primeri z bremenom, ki ga donaša agrarna politika malemu kmetu s tem, da mu podraži krmo, moko, kruh in sploh vsa druga živila. Enkrat v letu dobi kak goldinar več, ko proda kako tele, zato pa mora potem dan za dnevom moko, kruh, krmo in druga živila dražje plačevati! Še več! Mali kmet prodaja teleta, zato pa mora kupovati krave: vsekakor se veseli, če more kako tele dražje prodati, ali gotovo jim pa ni prav, če mora tudi kravo dražje kupiti. Kar torej na eni strani pridobi, pa na oni izgubi. Saj mali kmet krave ne kupuje kakor kak trgovec z živino, da jo morda jutri zopet proda; kmet jo kupi, ker potrebuje mleko, gnoj, pa tudi tovarno silo krave v svojem lastnem gospodarstvu. Kakšno korist ima tedaj na visokih cenah živine? Če bi bila živina cenejša, bi si lahko več živine nabavil in imel bi več tovarne sile pri plugu, več gnoja za svoja polja, pa tudi več mleka za otroke. Ali to ne bi bilo važnejše in pametnejše nego pa malenkostni dobiček, ki ga doseže, če enkrat v letu kako tele proda?

Sicer pa, ali ostane sploh kak dobiček njemu, kmetu? Kako se pa to dogaja, če pride mali kdaj do tega, da kako tele proda? Pride vam tak živinotržec iz mesta, ki zna bolje računati, ki pa pozna tudi bolje tržne cene nego kmetič in zato pač prav lahko premoti. Kmet se veseli tistih borih par kronc, ki jih dobi, saj zdaj bo lahko poplačal davke, pa tudi hipotekarne obresti. V resnici pa je tele prodal nizko pod tržno ceno. Živinotržec pa pozna tržne cene in zato seveda teleta ne bo prodal pod tržno ceno. In tako vtakne on dobiček iz visokih cen živine v žep. Mali kmetje, ki tvorijo dve tretjini poljedelskega ljudstva, nimajo torej nikakšnega interesa na visokih cenah živine. Oni imajo premalo živine, da bi zamogli na visokih cenah kaj profitirati. Kjer je pa kak profit sploh mogoč, pa ga prav redko mali kmet vtakne v žep, vtakne ga temveč največkrat medkupec.

Tudi srednji kmetje, ki imajo povprečno pet do šest govedi, nimajo na visokih cenah živine prav velikega interesa — njih dobiček pač navadno ni tolikšen, da bi mogel odtehtati škodo, ki jo visoke cene krme tudi njemu povzročajo. Pri velikih kmetih, ki imajo 13 do 14 govedi, je

to morda drugače; največje dobičke pa imajo iz takih cen seveda veleposestniki. Torej niti kajzarji, niti mali in srednji kmetje, ampak samo veliki kmetje in veleposestniki vlečejo svojo korist iz visokih cen živine.

Pri vsem tem pa niso niti samo avstrijski veleposestniki, ki vtikajo dobičke iz draginje živine v svoje nenasitne žepe. Kajti velik del mesa se nam zalaga z uvozom iz Ogrske. Več kot 700.000 repov klavne in tovarne živine dobimo vsako leto iz Ogrske. Jasno je tedaj, da imajo največjo korist iz zaprtja mej ogrski živinorejci in živinotržci. Čim manj živine dobivamo iz drugih dežel, tem večji tribut moramo plačevati ogrskim magnatom in kapitalistom.

Mislimo, da je večina slovenskih kmetov itak že izprevidela, da jih strogo agrarna politika klerikalcev ne pelje nikamor drugam kot v gotov gospodarski propad. Tekom te volilne borbe smo se imeli priliko prepričati, da tudi zagrizeni klerikalci niso nič več kaj navdušeni za tako politiko slovenske klerikalne stranke. Slovenski klerikalci se kmetu prilizujejo, govoreč o „kmečkih“ koristih, v resnici pa sami pri sebi mislijo na koristi veleposestniške in fevdalne gospode, ki je največja sovražnica malega kmeta. Seveda, čegar edino hrepenenje se začne in konča pri — ministrskem fraku, ta mora v Avstriji pred vsem gledati, da se tej bogati „kmečki“ gospodi ne zameri. Zastonj bi pač iskali kako podobnost tistih „kmetov“ z našimi slovenskimi kmeti. Slovenski kmet nič in dan gara in dela, pa ima še komaj toliko, da baš lakote ne umre. Tisti „kmetje“, katerih koristi pa zagovarjajo slovenski klerikalci, pa morda svojih kmetij niti videli niso, kaj še, da bi bili ti „kmetje“ sami kdaj kaj delali. Igralna karta to je njihov motika, avtomobil, to je njihov plug, razna letovišča in kopališča to je pa zanje tisto torišče dela, na katerem v „potu svojega obraza“ upravljajo denar, ki jim ga služijo usuznjeni mali kmetje, bajtarji in hlapci... Kdor zagovarja koristi takih „kmetov“, ta je pač največji škodljivec slovenskega kmeta. In to spoznanje med naše kmetsko ljudstvo tudi od dne do dne bolj prodira, treba bo iz tega spoznanja izvajati samo še potrebne posledice, pa bo za zmiraj konec agrarnohohštaplarskega švindla slovenskih klerikalcev. Mali kmet in delavec imata enak interes, da proti tej oderuški politiki z vso silo nastopita. Zlasti pa je slovenskemu kmetu edino mesto ob strani — delavca! Zato pa bo 13. junija vsak pameten slovenski kmet, če ne iz drugih razlogov, pa že v znamenju protesta proti neznošnim razmeram kmetskega ljudstva glasoval socialnodemokratično!

Postava za stanovanjsko oskrbo in klerikalci.

Benkovičev agitator prof. Dermastia se je dne 28. maja v Trbovljah hvalil, da je zasluga klerikalcev, da se je ustanovil takozvani „stanovanjski sklad“, ki bo tisočem in tisočem delavcem pripomogel do cenjenih stanovanj. — O tozadavnem zakonu piše „Rudar“ št. 14.:

„Kako je bilo s postavo za stanovanjsko oskrbo? Prvi predlog, ki se tiče take postave, je izdelal sodrug Bretschneider. Prvi načrt, ki ga je sklenil draginjski odsek, je izdelal sodrug Reumann obenem s poljskim demokratom dr. Grošom. Temu načrtu se je upiral finančni minister. Zategadelj so se pričela z vlado pogajanja, da bi se tako zlomil odpor vlade.

Ta pogajanja sta vodila naša soodr. dr. Renner in Reumann. Njima se je posrečilo, da se je sklenil kompromis. Tako se je naredila postava, ki sta jo sklenila poslanska in gosposka zbornica, ki jo je sankcioniral cesar in ki se je obelodanila dne 22. decembra 1910. S pomočjo te postave bo možno, v prihodnjih desetih letih zidati na stotisoče ljudskih stanovanj, ki bodo stala okolo 400 milijonov kron. Seveda je to mnogo premalo; toda prvi korak na poti državne oskrbe za stanovanja je storjen. Kajneda, socialnodemokratični poslanci niso v državnem zboru ničesar storili.“

Postava za oskrbo stanovanj je torej sad truda socialnodemokratičnih poslancev. Pa, kakor se vidi, se klerikalci kaj radi lišpajo s pavjim perjem!...

Gospodu dr. Ivanu Benkoviču, deželnemu poslancu in sedanjemu državnozbornemu kandidatu „Kmečke Zveze“.

Na shodu v Blanci ste mi obljubili 1000 K (reci: tisoč kron), če Vam dokažem, da ste kmetom res obetali odpravo davka. Proglasili ste na tistem shodu take in enake govornice glede Vaše osebe za volilno sleparijo. Da si pa ljudje res ne bodo mislili, da smo Vam s tem kako krivico delali, citiram tem potom „Slovenskega Gospodarja“ št. 27. a od 18. maja 1907. (Posebna izdaja za časa ožje volitve med Vami in g. Rošem.) Tam stoji pod naslovom: Kmetje, čujte! Kaj hoče dr. Benkovič za vas storiti? — pod točko 4. črno na belem sledeče:

Popolnoma naj se odpravi zemljiški davek terna domestiz davkom od čistega dohodka. — Ako dotične številke „Slovenskega Gospodarja“ slučajno več nimate, Vam ga radevolje rekomandiram potom pošljem. Seveda mi morate obljubiti, da mi ga tudi vrnete! Gospod doktor! Ali se boste sedaj še upali trditi, da niste kmetov l. 1907. čisto navadno za norca imeli? Ali boste imeli sedaj, ko se morate pred kmečko jezo skrivati po farovžih, toliko poguma, da se boste potrkali na prsa in rekli: mea culpa, me culpa, mea maxima culpa? In dalje: Ali boste imeli tudi toliko poštenja v sebi, da mi dopošljete, ko sem Vam resničnost svoje trditve črno na belem dokazal, tudi obljubljenih 1000 K (reci: tisoč kron), ki jih hočem takoj obrniti v kak dobrodelen namen?

Zagorje, dne 4. junija 1911.

Melhijor Čobal,
vodja konsumnega društva in državnozborni kandidat.

Socialnodemokratično ali protisocialnodemokratično.

Še nikdar niso bile meščanske stranke v Avstriji notranje tako razsute in tako zmedene kakor v sedanjem volilnem boju. Kakor v omotici opletajo okrog sebe z raznimi frazami proti socialni demokraciji, toda pri tem zadenejo le sebe. Ker imajo meščanski poslanci, najsi klerikalni ali liberalni slabo vest, zato tudi govore o vsem, samo o tem ne, za kar gre v sedanjem volilnem boju.

To je tudi samoposebi umljivo, zakaj sedanje volilno gibanje se vrši v znamenju važnih ljudskih zadev. Novi davki, nenasitni moloh militarizma, cena ali draga živila, to so tista velika znamenja, ki dajejo sedanjim volitvam posebno važen značaj. Prejšnja zbornica je bila razpuščena zategadelj, ker ni hotela slepo slediti brezobzirnim terjatvam novih davkov, kakor bi bil to rad finančni minister. Seveda meščanske stranke bi bile te davke prav rade dovolile, ako bi se ne zdale odločnega odpora socialnodemokratičnih poslancev, ki so z vso silo pobijale uvedbo novih davkov na žepe revnih slojev. Da je temu res tako, pričajo besni napadi krščanskosocialnega voditelja dr. Gessmanna na socialne demokrate, češ, da so ti preprečili „finančne načrte“. Seveda se socialni demokratje za to očitavanje prav nič ne brigajo, nasprotno, socialni demokrati bodo skušali brezobzirno preprečiti vse tiste finančne načrte, ki bi izžemali revne sloje.

Meščanska večina klerikalnih in liberalnih strank je brez pomisleka dovolila 312 milijonov za nove bojne ladje, 100 milijonov za enkratno in 250 milijonov za trajno oboroževanje armade, ta večina je glasovala proti znižanju davka na sladkor in proti temu, da bi se obdačili z višjimi davki milijonarji, ki bi lahko plačevali, pač pa so bili ti meščanski poslanci zvesto na svojem mestu, kadar je bilo treba glasovati proti socialnodemokratičnim predlogom v korist izkoriščenega ljudstva. Da ni meščanska večina še huje obdačila revnih slojev, treba se je zahvaliti edinole odločnemu nastopu socialnodemokratičnih poslancev proti takim nakanam.

Poslanska zbornica se je torej razpustila, ker je sedelo v njej preveč socialnih demokratov, ki so nasprotovali novim davkom na žepe

izkoriščenega ljudstva. Volitve so se razpisale zategadelj, da bi prišlo v državni zbor manj socialnih demokratov. Treba je torej izvoliti novo zbornico, kjer bo še več tistih poslancev, ki radi dovoljujejo nove davke.

Nikdar ni bilo volilno geslo tako jasno, kakor je sedaj. Kdor voli protisocialnodemokratično, tisti hoče imeti novih davkov, tisti pomaga povečavati bedo, lakoto, izkoriščanje.

Kdor voli socialnodemokratično, tisti hoče boj proti izkoriščanju ljudstva, boj proti draginji, boj proti davkom na žepe revnega ljudstva.

Socialnodemokratično ali protisocialnodemokratično? Ni dvoma, kako bomo volili. Odločitev je lahka. Volili bomo socialnodemokratične kandidate!

Strokovno gibanje in razredni boj.

Strokovni gospodarski boj je v prvi vrsti boj za delitev delovnega zneska. Plača delavca je lastni produkt delavca, je tisti produkt, ki ga je vstvaril delavec s tem, da je združil delavso moč z mrtvimi produkcijskimi sredstvi. Produkcijska sredstva je dal delavcu podjetnik, zato si tudi obdrži večji del delovnega zneska kot dobiček ali nadvrednost. Vsak podjetnik stremi za tem, da bi kolikor možno povečal svoj dobiček oziroma nadvrednost, kar hoče doseči s tem, da izmanjša delavstvu zaslužek ali pa da poveča produktivnost svojega obrata. Z manjšanjem delavskih plač pa pride kapitalizem s samim seboj v nasprotje. Kajti kapitalizem rabi predvsem odjemalcev, ki kupujejo njegove izdelke. Ako ima torej delavstvo slabo plačo, tedaj izdelki ne pojdejo tako v kupčijo, kakor bi bilo želeli. Visoke delavske plače so torej prvi pogoj mirnega in zdravega razvoja v gosponarskem življenju.

V tem nasprotujočem si gibanju posežejo strokovne organizacije kot urejajoča družabna sila vmes. Višje plače, ki jih pribori delavstvu, so za gospodarski razvoj zategadelj važnega pomena, ker se na ta način poveča nakupovalna moč konsumentov in se tako produkcija hitreje razvija. Tako so strokovne organizacije s svojimi zahtevami po boljših življenjskih in delovnih razmerah delavstva takorekoč varnostni ventili, ki zmanjšajo socialno napetost v današnji kapitalistični družbi. Delovanje strokovnih organizacij prepreči popolno obubožanje delavskega ljudstva, kakor ga namerava neovirani kapitalistični razvoj in kakor bi ga tudi povzročil.

S tega stališča bi utegnil kdo smatrati strokovne organizacije za ohranjevateljice današnjega kapitalističnega gospodarstva, medtem ko gre socializem predvsem za tem, da vrže sedanji kapitalistični družabni red in ga nadomesti s socialističnim. Priznati moramo, da takozvani „končni cilj“ socializma nikakor ni programatični namen in cilj strokovnega gibanja. Toda ker je strokovno že enkrat tu in ker se uveljavlja, zato je čisto umestno, da smo si na jasnem, kam gre razvoj strokovnega gibanja. In tu je nedvomno jasno, da bi kapitalizem pahnil delavstvo v najhujšo bedo, ki bi proletarijat popolnoma telesno in dušno uničila, ako bi ne bilo strokovnega gibanja. Nekateri sicer mislijo, da bi tem preje zmagala misel socializma, čim hujše bi gospodaril kapitalizem, toda zelo upravičen je dvom, ali bi mogel dušno in telesno onemogel proletarijat izvojevati veliki boj s kapitalizmom.

Strokovno gibanje je imelo sprva celo v stranki sami mnogo nasprotnikov, češ, čem slabše se bo proletariatu godilo, tem preje se mu bo bolje. In vendar je strokovno gibanje tudi z drugega stališča neprecenljive važnosti. Vsi gospodarski boji, ki se vrše pod okriljem strokovnih organizacij, imajo najizrazitejši značaj razrednega boja, tu se vedno poudarjajo koristi izkoriščenih proti koristim izkoriščevalcev. Na ta način se zbuja med delavstvom živa razredna zavest. In ta razredna zavest se bo v bodočnosti še bolj okrepila, kajti kakor kažejo vsa znamenja, bodo imele v najkrajšem času strokovne delavske organizacije jako ostre, razredne boje s podjetniškimi organizacijami. Tako vrše v tem oziru strokovne organizacije jako važno, nenadomestno nalogo.

Vsak uspeh pa, ki ga pribore delavci v gosponarskem boju s pomočjo strokovnih organizacij, služi tudi revolucionarnemu načelu. Ako si

delavstvo pribori večje plače in krajši delovni čas, tedaj pride s tem v položaj, da se približa splošnemu stanju današnje kulture. Ako se delavstvu izboljšajo splošne življenske razmere, tedaj se polagoma otrse tesnobe in siromašnosti razmer, ki je živel v njih delavec dobi nekako prožnost duha, misli se mu razmaknejo in naravnost začuti potrebo po večji izobrazbi. Tako vrše v tem oziru strokovne organizacije važno kulturno delo za povzdigo in napredek vsega človeštva.

Vsak majhen uspeh strokovnega gibanja rodi več ali manj revolucionarne moči, ki podžiga k novemu delu in daje zaupanje do novih uspehov. Samo tisti razred, ki stopnjema napreduje in ki se mu odpirajo na tak način studenci omike in znanja, samo tak razred bo lahko udeležil ideale socializma. Vsako izboljšanje, ki ga doseže delavstvo, zbudi v njem novih sil, ki ga vodijo do novih uspehov v težkem gospodarskem boju s kapitalizmom.

Strokovni boj bo torej razredni boj v najboljšem smislu, razredni boj, ki vodi proletarijat do njegovih ciljev. Kapitalistični družabni red se ne da premagati v enem samem boju. Treba je bojevati celo vrsto bojev, treba je računati tudi s porazi. Kajti kapitalizem je mogočen sovražnik in proletarijat čakajo še težki boji. Toda v teh bo moč proletariata vedno večja, nego prepričanje in spoznanje vedno globlje, in ta način bo tudi premagan kapitalistični družabni red.

Koalicijska pravica in volilni boj.

V Avstriji ne poznamo načina angleških in ameriških delavcev, ki se čutijo samo za strokovno organizirane delavce, za druge smeri delavskega gibanja pa nimajo nobenega smisla. Saj je popolnoma nemogoče, da bi ostal avstrijski strokovno organizirani delavec politično popolnoma brezbrizen, kajti ako bi ga iz te brezbriznosti ne zbudila socialnodemokratska agitacija, tedaj bi ga vzdramile meščanske stranke same. Kajti avstrijske meščanske stranke najrazličnejših barv so delale v parlamentu protisocialno politiko, zdaj pa so zanesle celo v volilni boj geslo, da se mora neusmiljeno omejiti koalicijska pravica delavcev, to je tista pravica, ki je delavstvu eno najdragocenejših orožij proti kapitalizmu.

Nasprotniki delavstva bi radi delavstvo oslabil in mu vzeli vso moč v času, ko se podjetništvo organizira do zadnjega moža in ko so podjetniške organizacije mogočne trdnjave izkoriščevalcev. Kakor je tudi to postopanje podjetništva in z njim združenih meščanskih strank nesramno, vendar so ta dejstva za delavstvo dragoceno priznanje, da so meščanske stranke izgubile upanje, da bi se dalo delavstvo okaniti od njih obljub in bi jim dalo glasove. Tudi to je znamenje napredka v Avstriji, da so meščanske stranke izgubile upanje, da bi prišle s pomočjo delavskih glasov v državni zbor. Toda mi se bojimo, da je ta strah meščanskih strank še prezgoden in da se bo našlo še vedno mnogo delavcev, ki bodo oddali svoje glasove kandidatom meščanskih strank, bodisi liberalne ali klerikalne barve.

Geslo, da naj se omeji koalicijska pravica delavstva, so zanesli torej meščanski poslanci celo v volilni boj. Zlasti se v tem oziru odlikujejo dunajski krščanski socialci. Na Dunaju se namreč vrši volilni boj v znamenju boja med idejami, tu ostro udarja drugo ob drugega nasprotje med socialno demokracijo in meščanstvom. Tako izjavljajo torej dunajski meščanski kandidati, zlasti krščanski socialci, da je treba dati varstva delavoljnim delavcem. Delavoljni delavci: tako namreč imenuje meščanska gospoda tiste izdajalce delavskega razreda, ki se ob času gospodarskega boja postavijo izven vrst svojih tovarišev ter se skušajo na ta način prikupiti podjetniku. Torej ti delavoljni delavci, ti sramotni izdajalci svojih tovarišev, niso prav nič drugega kakor čisto navadni stavkokaži. Podjetništvo, meščanske stranke in vlada pa se zavzemajo zanje z veliko ljubeznijo, kar je popolnoma naravno, saj ravno ti nezavedni reveži ovirajo proletarijat na njega zmagoviti poti v boju proti kapitalistični družbi.

To varstvo delavoljnih pa se kaže na raznovrstne načine. Podjetniki, meščanske stranke in

vlada bi namreč radi uvedle novo koalicijsko postavbo, ki bi dosedanja temeljito poslabšala v korist podjetništvu. Po tej postavi bi bilo delavcem sploh onemogočeno kaj uspešnega ukreniti v prilog gospodarskemu gibanju. Ako bi kdo agitiral za organizacijo, ako bi kdo ob času stavke pozival k solidarnosti ter bi skušal stavkokaža uveriti sramote njegovega dejanja; ob vseh teh in podobnih prilikah bi se kmalu našlo kaj, kar bi spravilo zavednega delavca pod ključ. Vse delavsko gibanje bi ohromelo; podjetnik bi vladal prav po paševsko. Polagoma bi se povrnili stari časi suženjstva, ko je podjetnik neovirano izžemal delavstvo.

Toda te naredbe še niso postava, ampak šele načrt, to se pravi, vlada bo predložila ta načrt zbornici, ki bo obravnavala o njem. V parlamentu se bo torej odločila usoda te najvažnejše delavske pravice. Ako bodo imeli delavci dovolj navdušenih in spretnih zagovornikov, tedaj jih bodo obvarovali ogromne škode, ki jih bi zadela vsled tako poslabšane koalicijske postave. Zato je sveta dolžnost slehernega razrednozavednega delavca, da dela samo za tiste kandidate, ki bodo neustrašeno branili to važno delavsko pravico. In to bodo ravno in edinole socialnodemokratski poslanci. Komur je torej do tega, da se bo delavsko gibanje svobodno in neovirano razvijalo svojemu velikemu cilju naproti, ki je osvobojenje delavskega razreda kapitalističnega gospodstva, ta naj agitira in glasuje samo za socialnodemokratske kandidate!

Zavarovanje francoskih podjetnikov proti stavkam.

Moderni gospodarski razredni boj rodi probleme, ki so nam bili popreje popolnoma neznan. K tem novim pojavom spada tudi vedno bolj se razširjajoče zavarovanje podjetništva proti posledicam stavk. Sicer je ta novi način zavarovanja šele v prvih početkih, toda že ti početki so tako pomembni, da jim mora delavstvo posvečati vso pozornost. Kajti podjetniško zavarovanje proti stavkam je nova ovira, ki se stavlja delavstvu na poti socialnega napredka in mu močno otežkoči uspehe. Zategadelj se mora ta naprava natančno upoštevati, kadar stoji delavstvo pred gospodarskim bojem. Kajti z zavarovanjem proti stavkam se močno okrepe tudi slabotnejši podjetniki in se utegnejo delavstvu upirati več tednov, čeprav bi se morali drugače kmalu udati.

Kljub svoji mladosti pa je podjetniško zavarovanje proti stavkam že jako razširjeno. Najdemo ga že v vseh količkah kapitalistično razvitih deželah. V kapitalističnem taboru se pač stori vse, samo da bi ne bilo treba delavstvu njega zahtev.

Toda popolnoma razumljivo je, da so posegli podjetniki tudi po stavkovnem zavarovanju, da bi si na ta način zavarovali „pravico do kolikor možno velikega dobička.“ Izkoriščevalci smatrajo to zavarovanje za protiutež podporam, ki jih dobe organizirani delavci od strokovnih organizacij. Na ta način je ta bojna podjetniška organizacija proti delavstvu. V gospodarskih bojih je stokanje in zdihovanje brez pomena, edino uspešno sredstvo je priprava za boj s krepko organizacijo. Podjetniki tudi sami priznavajo, da smatrajo svojo stavkovno zavarovalnico prav tako za ustrahovanje delavstva, da ne bi stavkalo, kakor se tudi podjetnik boji krepke delavske organizacije in pod pritiskom nje izpolni delavcem zahteve.

Zavarovanje proti stavkam ima svoje začetke v Nemčiji, kjer se je porodilo tudi mnogo drugih bojnih sredstev proti delavstvu. In gotovo je nad vse zanimivo, da je Francoz Saint Girons napisal o nemškem zavarovanju proti stavkam knjigo v francoskem jeziku. To je edini spis, ki se peča samo z zavarovanjem proti stavkam. Ta knjiga je postala naravnost učna knjiga francoskih izkoriščevalcev, o zavarovanju katerih proti stavkam hočemo v prihodnjih vrsticah nekaj povedati.

Avstrijsko delavstvo ima dolžnost, da si ogleda tudi izvenavstrijske podjetniške organizacije že zategadelj, ker imajo vse te organizacije mednarodni značaj. To pa ima svojo dobro stran tudi zategadelj, ker bodo potem avstrijski delavci svoji organizaciji posvečali še več pozornosti, ako bodo spoznali, da bodo izvojevali boj proti podjetniškim organizacijam samo s pomočjo krepkih delavskih organizacij.

Ogledati si torej hočemo zavarovanje francoskih podjetnikov proti stavkam. Podatke o zavarovanju francoskih podjetnikov nam nudi zopet Saint Girons, ki je napisal pred kratkim knjigo o tem zavarovanju. Sicer knjiga mnogo zamolči, ker so podjetniki silno previdni in molčeči, kadar govore o svojih organizacijah. Toda kljub temu si lahko napravimo precej jasno sliko o vsej stvari. In to nam zadostuje. Kajti mi hočemo spoznati temeljno smer razvoja francoskega podjetniškega zavarovanja proti stavkam, da vemo svoje gospodarske boje po tem uravnati.

Francosko zavarovanje proti stavkam še ni tako staro kakor nemško, čeprav so bila v tem oziru postavna določila za francoske kapitaliste mnogo ugodnejša kakor za nemške. Po podatkih Saint Girona obstoje na Francoskem zavarovalnice, ki so popolnoma neodvisne od drugih podjetniških organizacij, potem take, ki so ustanovljene od podjetniških organizacij in so dostopne samo članom teh podjetniških organizacij, dasi so sicer samostojne, in končno se nahajajo posebne blagajne za stavke v organizacijah samih.

Prva zavarovalnica proti stavkam je bila ustanovljena leta 1906 v Lyonu, imenovana „Lloyd-industriel“, vzajemna zavarovalnica, katere član je bil lahko vsak podjetnik. Skoro ob istem času so se ustanovile zavarovalnice proti stavkam od petih strokovnih podjetniških organizacij, ena se je ustanovila v Ardenah na severovzhodnem Francoskem; bili so to predvsem podjetniki kovinske industrije, kakor livaren, jeklaren, vagonskih tvornic itd. Ti zavodi so se že po malo mesecih svojega obstanka centralizirali in ustanovili proti stavkam „Osrednjo blagajnico kovinarskih industrijcev“. Ta osrednja blagajnica pa ima za sedaj samo to nalogo, da priskoči na pomoč posameznim blagajnicam, ako bi jim pošel denar; vendar pa se namerava, kakor tudi „Lloyd-industriel“ preosnovati in se postaviti na širšo podlago. V tem smislu se tudi že dela.

Posamezne podjetniške blagajnice proti stavkam so že tudi preje obstojale, toda bile so le malo razvite in zategadelj brez pomena. Te blagajnice so se ustanovile kot obrambno sredstvo proti nenavadno naglo naraščajočemu številu stavk. Število stavk, ki je bilo v letih 1901 do 1903, povprečno 530, se je povečalo l. 1904 povprečno na 1026, leta 1906 že na 1300; povprečno število stavkujočih je znašalo v letih 1901 do 1903 130.000, v letu 1904 271.000, v letu 1906 skoro pol milijona. Toda te številke niso glavni vzrok za ustanovitev stavkovnih blagajnic; zakaj stavke so odvisne od konjunktura in od življenskih razmer delavstva. Stavke bodo trpele tako dolgo dokler bo človek izkoriščen od človeka, in zategadelj se izkuša podjetništvo zavarovati proti posledicam stavk. In prav tako naravno je, da se hočejo zavarovati proti stavkam s pomočjo organizacij, ker je to najbolj uspešno.

Da bi mogle te protistavkarske blagajnice ob potrebi kar največ storiti, se je ustanovila centrala. Zveza francoskih industrijcev je ustanovila namreč leta 1907 vzajemno blagajnico za industrijo in trgovino; ta osrednja blagajnica preskrbi članom, ki so obenem tudi člani protistavkovne blagajnice lastne organizacije, podporo od četrtega tedna stavke, članom pa, ki ne spadajo k nobeni drugi protistavkovni blagajnici, pa daje podporo že takoj od začetka.

To zavarovanje se namerava raztegniti in se je deloma že raztegnilo na vso škodo, ki jo utegne imeti podjetnik zaradi stavke: izguba dobička, škoda v tujih obratih, pravde z delavstvom itd.

V novejšem času posnemajo podjetniki v marsičem delavske organizacije, tako n. pr. z uvedbo karenčnega časa treh mesecev. S tem so podjetniki takorekoč prisiljeni, da so člani protistavkovnega zavarovanja. Sicer pa ima podjetnik mnogo koristi od tega, ako je član organizacije, ker dobiva 90 dni podporo.

Francoske zavarovalnice proti stavkam se vedno množe. V osrednji blagajnici kovinarskih industrijcev je bilo zavarovanih vsega skup 1004 podjetnikov z vsoto 21 milijonov frankov (frank je približno ena krona), pri Lloydju je znašala vsota čez 13 milijonov. Iz tega je razvidno, koliko odporne sile podajo podjetnikom zavarovalnice proti stavkam. Seveda si gospodje podjetniki prizadevajo, da bi vso stvar na zunaj kolikor toliko olepšali in na ta način zakrili protidelavski

značaj teh zavarovalnic. Pravijo namreč, da hočejo s temi zavarovalnicami dati gospodarskemu življenju več miru. Toda delavstvo dobro ve, da se hoče ta mir pridobiti na stroške in škodo delavstva.

Dopisi.

d Volilci v Zagorju! Volilni lokal na dan volitve je v gostilni sodruga Josip Repovša, kjer se bodo dajala pojasnila in popisalo tudi na željo glasovnice.

d Dr. Benkovič lažnjivec. Da bi dr. Benkovič vsaj nekoliko opravičil pred ljudstvom postopanje svojega voditelja dr. Šušteršiča, ki je v delegaciji z vsemi štirimi glasoval za vse, kar je zahteval vojni minister, se je skliceval na shodu v Blanci na francoske socialiste, katerih vodja Jaures (Žore) da je baje sam glasoval za večcentimeterski kaliber pri topovih. Sodruga Mrak je tam pred vsem občinstvom izjavil, da dr. Benkovič laže in obrekuje. Na shodu v Brežicah je dr. Benkovič to važno laž ponovil. Sodruga Mrak mu je zopet očital, da laže in obrekuje. Če bi imel dr. Benkovič le trohice časti še v sebi, bi šel sodruga Mraka tožiti, ker ga je dvakrat pred vsemi ljudmi obdolžil laži. No dr. Benkovič se dobro zaveda, da je lagal in obrekoval, zato se bo seveda desetkrat premislil, preden bo šel tožiti sodruga Mraka. In tako ga smatrajo danes seveda vsi ljudje, ki so bili navzoči na dotičnih shodih, za lažnjivca in obrekovalca. Zato bi pač pošten človek mislil, da mož vsaj dalje te laži ne bo več ponavljal. A kaj še! V svojem zadnjem letaku to laž o francoskih socialistih zopet ponavlja. Sedaj pa povejte, pošteni volilci, kakšne pojme ima ta dr. Benkovič o časti in poštenju? Če se komu očita laž, pa se ne upa tožiti, potem pa to laž še ponavlja, kaj je tak človek? Izprijena in skvarjena duša, ki ni vredna človeškega imena! In vsi pošteni volilci se bodo po tem ravnali — 13. junija!

Volilci! Rudarji!

Dne 13. junija pojdete na volišče, da odaste glasove kandidatu, ki bo zastopal vaše koristi. Ni nam treba izgubljati mnogo besed o tem, za katere kandidate bi glasovali. Glasovali boste za kandidate socialnodemokratske stranke, ki je edina odkrita, brezobzirna zagovornica vaših pravic.

Priobčujemo kandidate tistih volilnih okrajev, kjer je rudarska industrija in koder je tudi razširjen naš strokovni list.

Kranjsko:

Okraj Vrhnika-Logatec-Cerkno: **Anton Kristan, ravnatelj v Ljubljani.**

Okraj Litija-Višnja gora-Radeče: **Fran Bartl, upravnik v Ljubljani.**

Štajersko:

Okraj Brežice-Sevnica-Laški-trg: **Melhior Čobal, vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.**

Okraj Celje-Vransko: **Ivan Tokan, strokovni tajnik v Ljubljani.**

Okraj Marenberg-Soštanj-Sloveni-Gradec: **Ignacij Sitter, rudarski tajnik v Trbovljah.**

Koroško:

Okraj Borovlje-Dobrla ves. Železna Kaplja-Pliberk: **Ignacij Sitter, rudarski tajnik v Trbovljah.**

Volilci! Rudarji! Glasujte in agitirajte za zgorajšne kandidate.

d Rudarji v Trbovljah, pozor! Dne 13. junija volilni lokali, kjer se dajejo pojasnila, popiše glasovnice v Trbovljah bo v gostilni g. Rozalije Plavšek na Vodi, Rudniška restavracija, glavni volilni lokal pa se nahaja v Delavskem domu na Vodi.

d Šoštanj. Dne 21. maja je bil tu shod klerikalnega kandidata prof. dr. Verstovška. Shod je bil prav klavern in prof. dr. Verstovšek jih je moral od svojih lastnih pristašev prav trpke preslišati. Situacija je bila za njega tem slabša, ko je dobil besedo sodrug Salesnik ter pred zborovalci brezobzirno razkrinkal takozvano „Kmečko zvezo“. Sodruga Salesnik je zborovalcem tudi razložil delovanje klerikalcev v zadnjem državnem zboru, ki je bilo tako, da klerikalcem-volilcem ne prinašajo nič drugega nego — barke in kanone in pa seveda tudi ogromne nove davke. Klerikalni kandidat je doživel na tem shodu pošten fiasko. Isto je bilo dne 25. maja na njegovem shodu v Škalah, na katerem se je takisto oglasil za besedo sodrug Salesnik in kmetom pojasnil, koliko so morali plačevati dosedaj in koliko pa šele bodo vsled militaristične politike avstrijske vlade, pred katero se ravno slovenski klerikalci zmiraj na trebuhu valjajo. Na obeh so kmetje sodruga Salesniku odobraval, zato bo pač 13. junija vsak pameten volilec napisal na glasovnico:

Ignacij Sitter,
rudarski tajnik v Trbovljah.

d Velenje. Dne 21. maja smo imeli tukaj volilni shod socialno-demokratske stranke, na katerem se nam je predstavil naš kandidat

Ignacij Sitter,
rudarski tajnik v Trbovljah.

Shod je bil jako dobro obiskan, dasi skoro ni bilo nobene agitacije, ker v zadnjem času nismo pač mogli vseh vabil razposlati. Sodruga Sitter nam je razložil delovanje meščanskih strank v zadnjem državnem zboru, zaeno pa razvil program socialno-demokratske stranke. Poslušalci so z velikim zanimanjem sledili njegovim izjavam in bila je tudi njegova kandidatura soglasno sprejeta. Pristopilo je po shodu tudi par novih članov k naši organizaciji. 13. junija naj zapiše torej vsak delavec na svojo glasovnico:

Ignacij Sitter,
rudarski tajnik v Trbovljah.

Tiskovni škrat. V zadnji številki se je vrnilo vse polno tiskovnih pogrškov, zlasti v dopisu iz Trbovelj. Drugih pogrškov ne bomo popravljali, ker so si smisel sodrugi vkljub temu gotovo prav razložili; pripominjamo samo to, da je v dopisu iz Trbovelj čitati namesto „župan“ vsakokrat „Zupan“.

Upravništvo „Slov. Ilustrovanega Tednika“ v Ljubljani je izdalo krasne razglednice. Trgovci i. dr. naročite jih! Slov. Ilustrovani Tednik“ toplo priporočamo, ker priobčuje res lepe in zanimive ilustracije ter zabavno in poučno čtivo. Naročite si ga! Naročnina za četrletja je le 180 K.

Listnica uredništva.

Sodruga dopisnik v Velenju naj nam ne zameri, da zaradi pomanjkanja prostora njegovih dopisov ne moremo v celoti priobčiti. — Kar se tiče pa nekaterih velenjskih klerikalnih rogoviležev, pa bomo z njimi pri prvi priliki tako obračunali, kakor zaslužijo. Sicer pa take kreature res niso vredne, da bi zaradi njih tratili papir!

Pozor!

Ferdo Motnikar,

urar in trgovec v Zagorju ob Savi,

naznanja, da ima v zalogi za birmanska darila vsa v urarsko in zlatarsko stroko spadajoče predmete, kakor ure, verižice, obeske, uhane i. t. d. **Nikelnasta ura iz pravega Roskopkolesja na kamen od K 5.— naprej. Srebrna ura od K 9.— naprej i. t. d.** O blagu naj se častito občinstvo samo informira in si ga ogleda.

..... Za obilen obisk se priporočam. ....

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo
špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje
za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Josip Kremžar Ljubljana

Gledališka stolba št. 3

izdeluje domači brinjevec,
borovničevce, hruševo in
slivovo žganje ter vinski
tropinovec.

Priporoča svoje izdelke po najnižjih cenah. Postrežba točna!

Čitajte „Rudarja“!

Občno konsumno društvo v Idriji

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke opremljena z najnovejšimi stroji. Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da poskusijo drože domačega izdelka. Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

**Prva ljubljanska izdelovalnica
žitnih drož.**

Maks Zalokar,
Ljubljana.

27—6

I. Jax & sin
Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

prijatelj moj.

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepčam,

Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepčilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.